

До членовете на научното жури

(утвърдено със Заповед на Ректора на СУ „Св. Кл. Охридски“ РД 38-742/22.12.2015 г.)

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р **Нено Димов**, преподавател в Геолого-Географски факултет при Софийски Университет „Св. Кл. Охридски“, **професор във ВТУ и АУ Пловдив**, на дисертационния труд

„ВЛИЯНИЕ НА ТРАНСПОРТНАТА ИНФРАСТРУКТУРА ВЪРХУ РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ НА СЕВЕРОИЗТОЧНА БЪЛГАРИЯ: СИТУАЦИОНЕН АНАЛИЗ, ОПТИМИЗАЦИОНЕН МОДЕЛ И СРЕДНОСРОЧНА ПРОГНОЗА“

с автор **ДИМИТЪР ТОДОРОВ ДИМИТРОВ** – докторант на самостоятелна подготовка в Геолого-Географски факултет при Софийски Университет „Св. Кл. Охридски“ за получаване на образователна и научна степен „доктор по география“,

научна област: природни науки - география, професионално направление 4.4. „Науки за Земята“ (специалност 01.08.02 Икономическа и социална география, регионално развитие);

катедра: Социално-икономическа география, ГГФ, СУ „Св. Кл. Охридски“.

Уважаеми членове на научното жури,

1. ДАННИ ЗА ДИСЕРТАНТА

Димитър Тодоров Димитров е роден на 11.01.1961 г. в гр. Априлци, област Ловеч. Средно образование (Природо-Математическа гимназия) завършва в родния си град, а висше през 1982 – 1987 г. в Геолого-Географски факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“. През 1991 след успешно положен конкурсен изпит е избран за редовен докторант в Географския институт при БАН, секция „Икономическа география“. От 1994 до 1999 г. е научен сътрудник в Географския институт. Избран е за хоноруван асистент в ЮЗУ „Н. Рилски“, Благоевград от 1995 до 1998 г. През 1999 г. след конкурс е избран за „асистент“ в катедра „Социално-икономическа география“ при ГГФ на СУ „Св. Кл. Охридски“. От 2001 до 2005 г. е привлечен като „старши експерт“ в Комисията по регионално развитие и местно

самоуправление към Народното събрание. Като асистент в катедра „Социално-икономическа география“ води семинарни занятия по Социално-икономическа география на България, семинарни занятия и лекции по Основи на териториалната организация на стопанството, упражнения по Теоретична география и Регионална екологична политика и Устойчиво развитие. Атестаците за преподавателската дейност на Димитър Димитров са положителни, с препоръки да завърши дисертационния си труд. Освен това успешно участва в организацията и провеждането на учебни практики със студенти по Социално-икономическа география на България. Възлагани му са семинарни занятия в магистърските програми към катедрата. Докторантът е публикувал над 30 научни труда (основно в България, а също и в Сърбия и Румъния. По защитавания дисертационен труд представя – 6 статии. Димитър Димитров е преподавател с добра теоретична подготовка и задълбочени, конкретни знания за социално-икономическите и културно-екологичните процеси в националното пространство на България.

2. ДАННИ И ОЦЕНКА НА ПРОЦЕДУРАТА

Процедурата по защитата на дисертационния труд е открита със Заповед на Ректора на СУ РД № РД 20-1059/06.07.2015 г. с която Димитър Димитров е зачислен за докторант на самостоятелна подготовка по професионално направление 4.4. Науки за Земята при катедра „Социално-икономическа география“, ГГФ, със срок за приключване на защитата 01.07.2018 г. Заповедта на Ректора е резултат от проведено обсъждане на представения проект за дисертационен труд на заседание на Катедрения съвет. Направените препоръки и критични бележки са приети частично, доколкото са в съответствие с възприетата структура и теория на изследването от дисертанта. На 19.10.2015 г. дисертанта полага предварителния изпит по „Социално-икономическа география“ пред Комисия с обща оценка – отличен 6,00 (Заповед № 10/12.10.2015 г. на Декана на ГГФ). Със Заповед на Ректора на СУ РД 20 – 2056/ 05.12.2015 г. Димитър Димитров е отчислен от докторантура с право на публична защита, считано от 11.12.2015 г. На 22.12. 2015 г. със Заповед РД 38-

742 на Ректора на СУ е утвърден състава на Научното жури. На проведеното първо заседание на журито да избрани председател и рецензенти по защитата. От извършения преглед на процедурата се установява прецизно и коректно изпълнение на всички изисквания, съдържащи се в ЗРАС и Правилника за устройство и управление на дейността на СУ.

3. ОЦЕНКА НА СТРУКТУРАТА, СЪДЪРЖАНИЕТО И ПРИЛОЖЕНАТА МЕТОДИКА В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Разработеният дисертационен труд от ас. Димитър Тод. Димитров на тема: *„Влияние на транспортната инфраструктура върху регионалното развитие на Североизточна България: ситуационен анализ, оптимизационен модел и средносрочна прогноза“* е в обем от 223 стр. текст и библиография от 118 литературни източника, от които 115 на кирилица и 3 на латиница. Приложени са и 7 интернет източника. Дисертантът е приложил 32 карти и 13 таблици, като приложенията в текста са максимално редуцирани.

Темата на изследването е актуална – пространствената организация на транспортната инфраструктура като фактор за регионалното развитие на Североизточна България. С предложения труд автора разкрива и системно обосновава предимствата и ограниченията при развитието на един район от страната. Това му позволява да открие приложните страни на географския (регионалния анализ) и да защити убедително многото направени предложения за оптимизиране на транспортната система.

Обектът, целта и задачите на извършеното изследване са ясно и коректно дефинирани. Дисертацията е структурирана в 6 глави. Д. Димитров използва класическия алгоритъм за регионален анализ на транспортната инфраструктура. Идеята на автора според нас е продуктивна и иновативна: *първо* - теоретичният фундамент съдържа пространствената детерминираност на Североизточна България на основата на факторното взаимодействие определящо географската идентичност на изследваната територия (пространство); *второ* – географска интерпретация на основни категории и

понятия, с която свързва транспортната инфраструктура и регионалното развитие и *третият* сегмент доказва необходимостта от функционално-пространствено интегриране на регионалните политики с транспортната инфраструктура. Всъщност това са първа и втора глава на изследването, като финалът представлява опит за обобщена методика. На стр. 43 дисертантът пише: „В научното изследване е приложена методика, разработена от автора. Тя се базира на нелинейния многофакторен научен анализ и синтез и доказването на синергетичен регионален ефект при пространственото развитие и функционалното обвързване на ТИ (транспортната инфраструктура). След това е дадена последователността на изследователския процес, който съдържа и методични елементи. Според нас е по-целесъобразно да се предложи структурен модел и/или блок-схема, в която да се покажат етапите и значимостта на предлаганите индекси и коефициенти за оценка. Трета глава е с най-голям обем (99 стр. текст) в която е анализирана динамиката и ефектите от функционирането на транспортната система в Североизточна България. Тук анализа е многопосочен – разкрита е структурата на транспортната система, която дисертанта свързва с формираните урбанистични оси. Обоснована е рангова функционална класификация на транспортните шосейни линии (с. 78, 83, с. 88). Предложени са рационални идеи за оптимизиране на транспортните шосейни оси. Следващият модул на анализа са жп оси – общо 6. Дисертантът предлага и характеристика на жп възлите – общо 5 и на възлови жп гари – общо 3. Тук е наложителен по-задълбочен и системен анализ. Третият модул е посветен на водния транспорт. Подробно са разгледани 4 пристанищни комплекси, които усилват потенциалите и сравнителните предимства за развитие на изследваната територия в нейната гранична периферия. Анализът е много конкретен, което разкрива отличното познаване на изследваната територия от автора. Четвъртият модул обхваща въздушния транспорт, с 4-те опорни летищни комплекса в СИБ. Петият модул на изследването включва тръбопроводния транспорт, като Д. Димитров основателно е отделил внимание на актуалните и сложни геополитически измерения на проблема. Всъщност мрежата от газопроводи в СИБ е наднационален проблем, който винаги ще определя и моделира регионалната политика в района. Интересен и

конструктивен е използвания подход при оценката на транспортната инфраструктура в градовете на района. Предложена е типология на селищната мрежа в зависимост от равнището на развитие на градския транспорт (с. 123 - 126). Необходимо е да се посочат показателите, по които се извършва предложената типология на урбанистичните структури. Обобщението в трета глава съдържа класификация на формите на териториална организация на транспортната система, като автора предлага следната таксономична система – транспортни възли и транспортни центрове (класифицирани в три групи, с. 136 – 143). Изведената типология и класификация на формите на териториална организация на транспортната система е насочена към регионалната политика и вероятно измерването на териториалния синергетичен ефект. Тук ще си позволя да отбележа, че изследваното регионално пространство от дисертанта е поделено в два статистически района, по които се извършва планова и управленска дейност по отношение на транспортната инфраструктура. Свързването на двата района обаче надхвърля границите на изследваната територия. Следващите две глави – IV и V, са с приложна насоченост. Докторантът познава задълбочено всички стратегически документи за развитие (общински планове, областни стратегии, регионални планове) на СИБ, оценява ги критично и предлага обосновани допълнения и нови решения за развитие на транспортната инфраструктура. В VI глава са описани по-стари идеи и проекти за развитието на изследвания район, съдържащи се в ЕТУП на България (1981 г.) – например плавателния канал „Дунав – Черно море“ (с. 203), завършването на трансевропейските коридори, промяна на приоритетите в развитието на въздушния транспорт. Изследването завършва с кратък SWOT анализ.

Приложената методика в дисертационния труд позволява коректно изпълнение на поставените в увода задачи. Дисертантът обосновава и прилага два индекса при географския анализ на транспортната инфраструктура – „наситеност на територията с транспортна инфраструктура“ и „осигуреност на територията с транспортна инфраструктура“. Обработена е голяма по обем емпирична информация, използвани са основно готови карти и картосхеми. Димитър Димитров с разработената самостоятелно дисертация разкрива

необходимите професионални и теоретични компетенции, умения за извършване на самостоятелни научни изследвания и творчески възможности да обосновава конкретни предложения с приложна стойност.

Заключението е кратко и тезисно показва основните изводи и методични решения на докторанта. Приложенията към дисертацията са свързани и допълват текста и направените обяснения. Представеният дисертационен труд е завършен и в съответствие с изискванията на ЗРАС, Правилника за устройство и управление на СУ и катедра „Социално-икономическа география“.

Авторефератът коректно отразява структурата, съдържанието, научните приноси и научните публикации на ас. Д. Димитров.

4. ОЦЕНКА НА НАУЧНИТЕ ПРИНОСИ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Научните приноси предложени от ас. Димитър Димитров са много кратки и тезисни. Някои от тях – например 3 и 9 следва да се дефинират по друг начин или да се обединят. Картите за типологиите на общините и областите в СИБ по транспортна инфраструктурна осигуреност и транспортна инфраструктурна наситеност са оригинални и авторски. Научни приноси са функционалното интегриране на транспортната инфраструктура с регионалното развитие на СИБ, използваната методика за изследване на пространственото развитие и организация на транспортната инфраструктура и предложения пространствен модел за развитие и организация на транспортната инфраструктура в Североизточна България.

5. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

Някои от критичните бележки посочих в оценката ми за дисертационния труд в отделните глави. Ще добавя и следните препоръки:

- Необходимо е в следващите научни трудове на дисертанта да предлага повече авторски географски карти;

- В някои от разделите на дисертацията, обясненията са представени като програма (насоки) за изпълнение на определени препоръки. Това е характерен подход на автора, който създава представи за известна непълнота на анализа;
- Допуснати са и някои технически и стилови неточности в текста.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният дисертационен труд от асист. Димитър Тодоров Димитров е завършен и авторски. Дисертационният труд разкрива добрата теоретична и методична компетентност на автора за извършване на самостоятелна изследователска работа, умения и култура за формулиране на логични изводи и препоръки с приложна насоченост. Защищаваната дисертация е оригинална с иновативно съдържание. Дисертацията отговаря на императивните изисквания на ЗРАС и на това основание я оценявам положително. Предлагам на уважаемите членове на научното жури да присъди образователната и научната степен „доктор по география“ на докторанта на самостоятелна подготовка Димитър Тодоров Димитров, по професионално направление 4.4. „Науки за Земята“, специалност „Икономическа и социална география (регионално развитие)“.

08.02.2016 год.

Рецензент:

(Доц. д-р Н. Димов)